

Poštnina plačana v gotovini.

Cena 2.50 Din.

1 **DRAMA**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1934/35

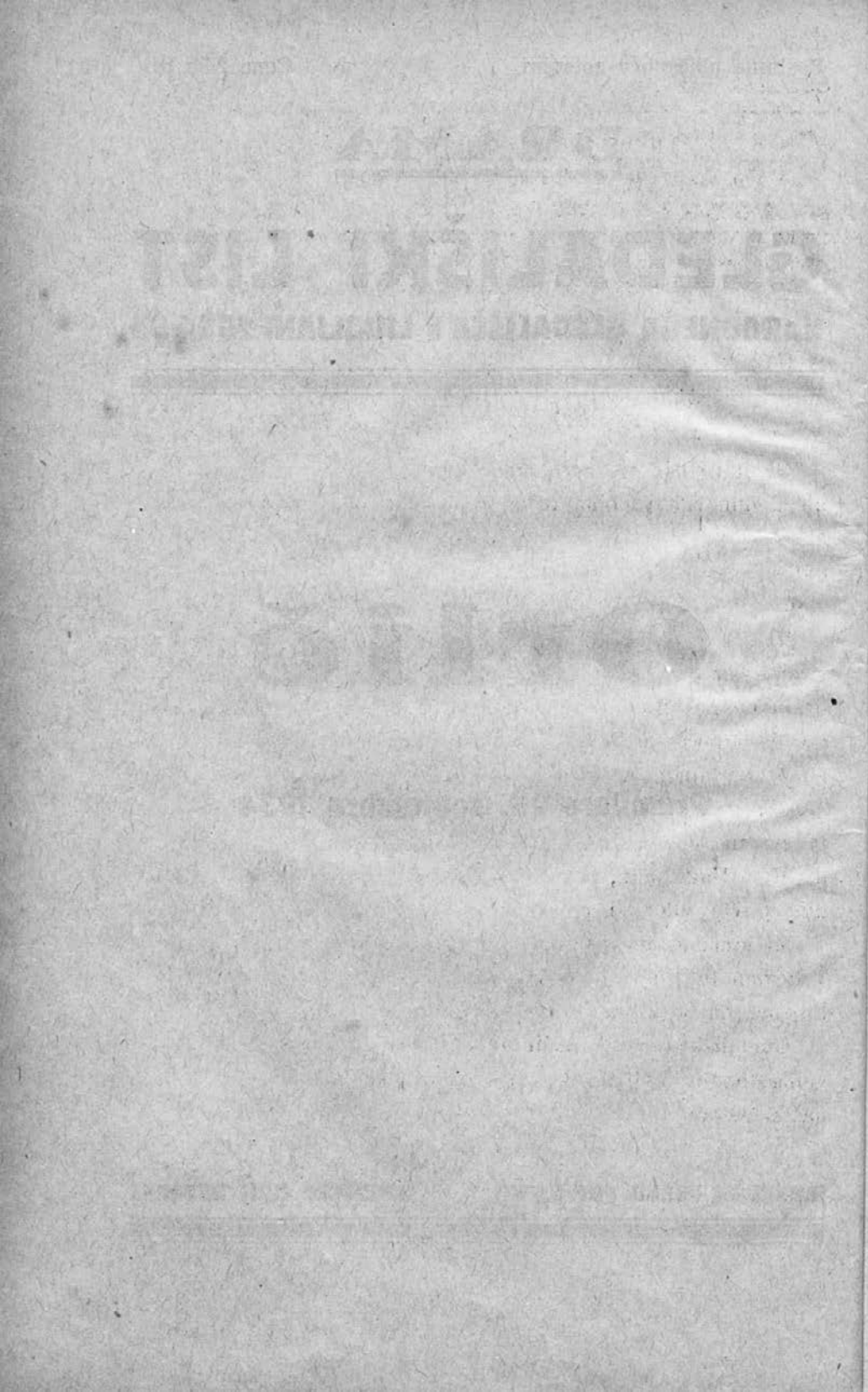
Orlič

Premijera 29. septembra 1934

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

030024828

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 29. septembra 1934

Prof. O. Šest:

Ob začetku dramske sezone

Gledališče je živ organizem, katerega postanek, rast in pa njega duhovna vsebina pride šele tedaj do popolnega izraza, ako sodelujejo vsi družabni sloji pri njegovem razvoju. Šele tedaj postane kulturna vrednota gledališča — notranje doživetje.

Naše gledališče — narodno gledališče ima na široko odprta vrata vsemu vrednemu, kar rode naši in zunanji reprezentanti dramske pesnitve. — Prestane težave klosedanjih sezon, od povojnih početkov do danes, nas opravičujejo, da lahko govorimo o tradiciji našega gledališča. — Slovenski pesnik, slovenski igralec, slovenski režiser — so storili ono, kar smemo imenovati slovensko gledališko umetnost, kot je označil to dr. Carl Hagemann, povsem svojstveno umetnost, ki je po raznih vplivih oplojena, polagoma pričela kazati svojstveno bistvo.

Mi nimamo mnogo pogledov nazaj, ki bi govoril o minolih veličinah in sijaju — naša je živa sedanost in od nje pričakujemo, da bo kronala delo s sijajnim razvojem.

Gledališka srenja naših obiskovalcev naj se razmahne v veličastno bratovščino, ki bo s pobožnostjo sledila in živela z našim delom.

„Orlič“

S sigurno roko zna zagrabit snov E. Rostand, pesnik in dramatik, član francoske akademije. Res je, lažje je njemu, ker nudi mu zgodovina naroda francoskega, pestri in razkošni sijaj, veliko izbiro. — In taš v tem je velik, ker zna s spretno izbiro zagrabit pravo in pokazati Francoza, v ljubezni do domovine in v tej čudoviti, skorajda legendarni preteklosti. —

* * *

V tej historični igri o vojvodi Reichstadskem, sinu velikega Napoleona plava neprestano nad vsem ambijentom neviden duh, oseba, ki je ni na seznanju oseb — plava Napoleon odet v vso gloriolo.

Oseba vojvode Reichstadskega je prav za prav le postranska zadeva, on je viden živ dokaz strašne, strastne borbe, ki se je odigravala pred dvajsetimi leti med njegovim očetom in knezom Metternichom. — Ta borba ni bila eraka, borila sta se: genijalen duh in majhen prefriganec, lopov... Napoleona sicer ni več, njegovo ime je izpremenjeno že v legendarne povesti in bajke... A sin živi... In ta sin je v rokah tega Metternicha. Vse sovraštvo do očeta, vsa brezsilna bojazen se izpremeni zdaj v moč in oblast tistega, kar je najlažje: vladati nad nekom, ki nima moči, ki je nesvoboden in ugneten ne samo od okolice, temveč tudi od krvi, ki je v njem...

Da, kri! V mladem Francozu se bije boj krvi s krvjo... Divja kri koržanska se ruje s krvjo habsburško, medlo, degenerirano... Sni o slavi, spomini na očeta planejo kot živi zublji na dan in se spoprimejo z golim dnevom, poprimejo se s strastjo, slo in ljubeznijo... V tem mladem Napoleonu ni tistega, kar je imel njegov oče — ni volje do trdnega sklepa, ni odločnosti... On, tudi če bi se osvobodil, on bi ne premikal usode Evrope, neje bi se ne izpreminjale... preveč plavalasga mu je dala v dedščino njegova mati Maria Luisa.

* * *

Metternich! Razumemo ga in ne obsojamo. Morda mu mora biti Evropa v resnici hvaležna za njegovo politiko, da je znal ohraniti mir. Tudi sovraštvo nam je jasno in opravičljivo... Vsi načrti, najbolj rafinirano zasnovani, so se mu izjalovili — Napoleon je bil vsaj za ped vselej pred njim. Ne samo njegovi bataljoni so prodirali in udarjali ostro in nepričakovano — tudi njegove misli so bile urne — preurne za Metternicha. Tako pridemo do grandiozne scene, ko se Metternich pogovarja s klobukom Napoleona — pogovarja se z njegovo senco — z njim samim. Da, in celo tu se ga oprime blazna groza, občutje, ki mu poveže vso voljo... Že samo senca, samo klobuk — kakšna je bila resnica!

* * *

Še enega ima Rostand. Očividno je njegov ljubljeneč — to je seržant stare cesarske garde Flambeau. Iz samih kit in žil je sestavljen, neranljiv in neupogljiv. Fanatično, sinovsko in očetovsko ljubi svojega generala, komandirja, svojega cesarja. Napoleon, Francija, domovina! Trikolora in Marseljesa vihra in bobni iz njega — on je preprosto ljudstvo, on je tisto, kar je storil čas iz Napoleona — bajka in legenda.

* * *

Slavko Jan v vlogi »Orliča«.

V ostalem je kompozicija komada svojevrstna... Dejal bi: narobe crescendo. Ves mlad in poln sil prične vojvoda Reichstadski... baš rasto krila orliču... Na majhnem ozkem prostoru... Od tod ven rasto, a so čim dalje gibkejša, dokler ne onemorejo. Prostor pa se širi. Najprej je Baden pri Dunaju v sobi, potem je že Schönbrenn, nato park, sledi ravan, zaključi pa poljana večnosti...

* * *

Gledališče je opravilo z uprizoritvijo »Orliča« veliko delo, ki je pred vsem za nas Slovence zanimivo, saj je naša zgodovina v marsičem lepem povezana s francosko trikoloro in je tudi po ljubljanskih ulicah odmevala Marseljeza. —

Iz načrta letošnjega dramskega repertoarja

Slovenska dela: Kreft: **Kreature**. Vombergar: **Zlato tele**. Sorli: **Divji ognji**. Golia: **Bratomor na Janovem**. Cankar: **Hlapci**. Linhart: **Veseli dan ali Matiček se ženi**.

Srbohrvaška dela: Krleža: **V taborišču**. Mesarić: »... tudi v našem mestu. Nikolajev: **Na mnoga leta**. Nušić: **Uničena rodbina ali Mister dolar**. Feldman: **Profesor Zić**. Milošević: **Solnce, morje in ženske**.

Češka dela: Scheinpflugova: **Gugalnica**.

Poljska dela: Raort: **Waterloo**.

Ruska dela: Tolstoj: **Car Fedor**. Gogolj: **Revizor**.

Klasiki: Sophokles-Hoffmannsthal: **Oedipus**. Shakespeare: **Rihard III**. Goldoni: **Sluga dveh gospodov**.

Dela iz ostalih literatur: Rostand: **Orlič**. Achard: **Migo**, **dekle z Montparnasa**. Bésier: **Sovražnik ljubezni**. Galsworthy: **Rodbinski oče**. Strindberg: **Velika noč**. San Georges: **Junak dneva**. Zweig: **Siromakovo jagnje**. Zuckmayer: **Cirkus**. Nestroy: **Žveplo**, **olje in cikorijs**. Lengyel: **Antonija**.

Dva odlomka iz Rostandovega „Orliča“

(Poslovenil Fran Albreht.)

Iz III. dejanja.

Flambeau (gre počasi proti Marmonu):

Mi mali, mi neznani, mi prostaki,

ki bosih, žuljavih, krvavih nog

korakali smo s trudnimi koraki

in nismo se ozirali okrog

po križcih, po naslovih, po nagradi,

čeprav baje je vsakdo po navadi

v tornistri nosil palico slovečo

— kdo upal sanjati bi tako srečo? —

ki šli naprej smo in nazaj nikdar

ob zvokih pesmi, trombe in fanfar,

ki sedemnajst so let nosile rame

nam osemdeset funtov težko breme,

— če tista pičla hrana se izvzame —;

ki žgalo nam je žarko tropsko vreme

medvedje kučme, da smo kar kričali;

v snegovih alpskih bredli še brez čak,

ki iz Španije smo v Avstrijo krevsali;

iz Afrike nam v Moskvo bil korak;

ki vgrezali se v blato smo z nogami,

da vlekli smo kot repo jih z rokami

iz tal; od kašlja krehali, se vili,

ko smo se v Berezini okopali
in v Donavi ledeni ves dan stali. —
Tako živeli smo, tako se bili.

Vojvoda (ki se je z rokami krčevito prijel naslona pri stolu, se z gorečimi
oči skloni naprej):

Slednjič nekdo, ki se je sam boril!
Junak! Možak! Fant! Dečko! Človek živ!

Strežaj:

Mi, ki zvečer nismo za to skrbeli,
kako bi se zabavali, plesali,
temveč da jutraj bi zarana vstali
in naglo kaj povžili, Kanibali,
in spet marširali in dalje speli...
Živ krst ni vprašal, če so nam želodci
krulili prazni kakor lačni godci.
Ki smo se — eden proti štirim — bili,
da smo šli dalje — in marširali,
da smo se bili — ter prodirali,
veseli še v pomanjkanju in sili.
A biti vtrujeni — nismo vtegnili.

Marmont (v zadregi): No...

Strežaj:

Vi redove ste in čast pobrali,
nam brazgotine so bile v ponos.
A mi, gospod, smo zvesti mu ostali,
vi pa ste vpregli se v kraljevi voz.
(Vojvodi):

Res, visokost, moj stari strelski znak
mi več je kot njegov maršalski trak.

Marmont:

Kdo je ta hrustež? Kdo ta veteran?

Strežaj (se postavi po vojaško):

Jean Pierre Serafin Flambeau, nazvan »Flambard«.

Stare cesarske garde exseržan.

Po oči je Breton, po materi Picard.

Star štirinajst let je bil k vojakom vzet,
šestega leta, drugi germinal.

Ognjeni krst: Marengo. Korporal
v letu dvanajstem, mesec: fructidor.

Seržan postal: osemnajst sto devet —

prav tu — v Schönbrunnu je bil garde stan —,
bil prideljen v telesne straže zbor,
na službo Njega Veličanstvu dan.

Službena leta: šestnajst. Vojna: šestnajst.

Bil v bitkah: Slavkov, Jilov, Somo-Sierra,

Eckmühl, Essling, Wagram, Smolensk... in še ktera.

Pohval: nad trideset. Ranjen: ni štel.

Za slavo se je bil, za slavo krvavel,

Iz V. dejanja.

Vojvoda:

Jaz, cesar! Ah!

Biti vladar! — Veter, dehteč po slavi,
ponesi v rodno me zemljo!

Wagram, prišel sem pit tvoj veter zdravi
nocoj še zadnjič za slovo!

Biti vladar! — Silnim stvarjem služiti,
biti v sodobnost potopljen,
zidati, tvoriti, v miru graditi!

Ah, Prokeš, v tem je ves pomen!

Kako ti stari kralji mrkooki
so se pač dolgočasili!

Jaz plakam, jaz že čutim težo v roki
od milosti, ki jih deli!

Narod, ki pisal ep si v lastni krvi,
glej, tvojega Cesarja sin!

On spet ti slavo da kot Cesar Prvi
in te osreči iz globin!

Lagali so mi. Jaz ne znam lagati!

In vem, da sem preveč trpel.

Zato, Svoboda, se ti nič ni bati
od princa, ki je iz ječe izšel!

Svet bo le boj, ki bije se za pravo,
a osvajalcem boj — proklet!

(Ah, mater vidim, ki drži nad glavo
otroka mi — svoj nežni cvet!)

Imenom drugim naj se slava smeja
kot Wagram in kot Ravigo:

moj oče htel za princa je Corneilla;
moj princ pa bo Victor Hugo!

Jaz hočem ... hočem ... hočem ... hočem ... sanjam ...

(Hodi sem in tja, ves razburjen in opojen; vse se mu spoštljivo umika.)

Ah, dvajset let! Biti vladar!

Z ljubeznijo, z mladostjo se vpijanjam!

Prestolice me zove čar!

O, gozd zastav! Množice vzvalovane!

Povratak zmagovit, razvnet!

Kostanjev vonj z Elizejske poljane,

ki jo predirjam, v sedlu vzpet!

Pariz besni kot divnodivja pusta!

Vse puške v čast se pno mi v vis!

O, Francija, poljubljam te na usta,

a tebe na sree, Pariz!

Že mi grme v uho tvoji zvonovi ...

Glas:

Saint Helena!

Drugi:

Schönbrunn!

Vojvoda:

Pariz!

Z očmi vas vidim Seine že valovi,
v vas črta Louvra se obris!

In vi, ki ste očetu čast dajali
sredi puščav, sredi snega,
vi, veterani, — že mi roko pali
pekoči žar vaših solza!

Prihodnji dramski repertoar

Druga letošnja dramska premijera bo veseloigra češke pisateljice in igralka Olge Scheinpflugove: »Gugalnica«. Pisateljica je danes med najbolj imenovanimi dramatikami češkega gledališča, uveljavila se je zlasti z »Okencem« (ki je znan tudi pri nas) in pa z »Gospodom Grünfeldom in strahovi«. Zanimivost snovi, aktualnost vsebine, življenjska resničnost in sijajna pogojenost značajev malih ljudi odlikujejo tudi to delo darovite igralka. V glavnih vlogah sodelujejo Mira Danilova, Polonca Juvanova in Medvedova ter gg. Jan, Lipah in Železnik. Režijo ima Milan Skrbinšek.

V prvem tednu oktobra pa bodo premijere Achardove igre »Migo, dekle z Montparnasa« (režija prof. Šest) in Cankarjeve tragedije »Hlapci« (režija Ciril Debevec).

Razni zapiski

Otvoritev sezone Narodnega gledališča v Ljubljani. Ljubljansko Narodno gledališče je otvorilo operno sezono v petek 28. septembra z Musorgskega »Hovanščino« in dramsko sezono v soboto 29. septembra z Rostandovim »Orličem«.

Scenograf Vasilij Uljaniščevo umrl. Dne 19. septembra je umrl scenograf Narodnega gledališča g. Vasilij Mikrofanoč Uljaniščevo. Pokojnik je bil po rodu Ukrajinec. Po dokončanih tehniških študijah se je posvetil slikarski umetnosti, za časa vojne je bil oficir, v tem svojstvu je prišel v Jugoslavijo in služboval kot scenograf pri gledališču v Osijeku, Zagrebu in nazadnje v Ljubljani. Njegove inscenacije so se odlikovale po točnem obvladanju stila, po temeljitnem gledališko-tehniškem znanju, po finem okusu in izredno razvitem čutu za prostor in razsvetljavo. V preobloženem obratnem delu našega gledališča je pri vsej svoji težki bolezni ustvaril, zasnoval in narisal nešteto dekoracijskih načrtov, ki pričajo o avtorjevi nenavadni marljivosti, vestnosti in dragocenosti. Uljaniščevo je bil režiserju v vsakem pogledu (tudi v kostumnem in rekvizitnem) naj-

resnejši svetovalec in prijateljska, res trdna in zanesljiva opora. Njegovo zadnje veliko delo je bila Musorgskega »Hovanščina«. Načrte za to opero je delal že težko bolan na Golniku. Po značaju je bil rajni ljubezniva in zlahtna duša in je bil pri vseh, ki so ga poznali, izredno spoštovan in priljubljen. Ohranili ga bomo v najlepšem in trajnem spominu. Bodi mu lahka slovenska zemlja!

Hinko Nučič, vršilec dolžnosti dramskega ravnatelja v Zagrebu. Kakor posnemamo iz zagrebških listov, je bil Hinko Nučič, znani režiser, pedagog in igralec, imenovan za vršilca dolžnosti ravnatelja drame zagrebškega Narodnega kazališta.

Igralska šola v Beogradu. V Beogradu so letos odprli igralsko šolo s tri leta trajajočim poukom (dve leti teoretično, tretje leto praktično). Predavatelji so Živojnović (zgodovina svetovne dramske literature), P. Štefanović (zgodovina jugoslovanske dramatike), dr. R. Mladenović (zgodovina gledališča), J. Kulundžić (dikeja), St. Hristić (zgodovina opere), M. Milošević (analiza dramskih tekstov), N. Grbić (ritmične vaje), M. Živković (elementi muzike).

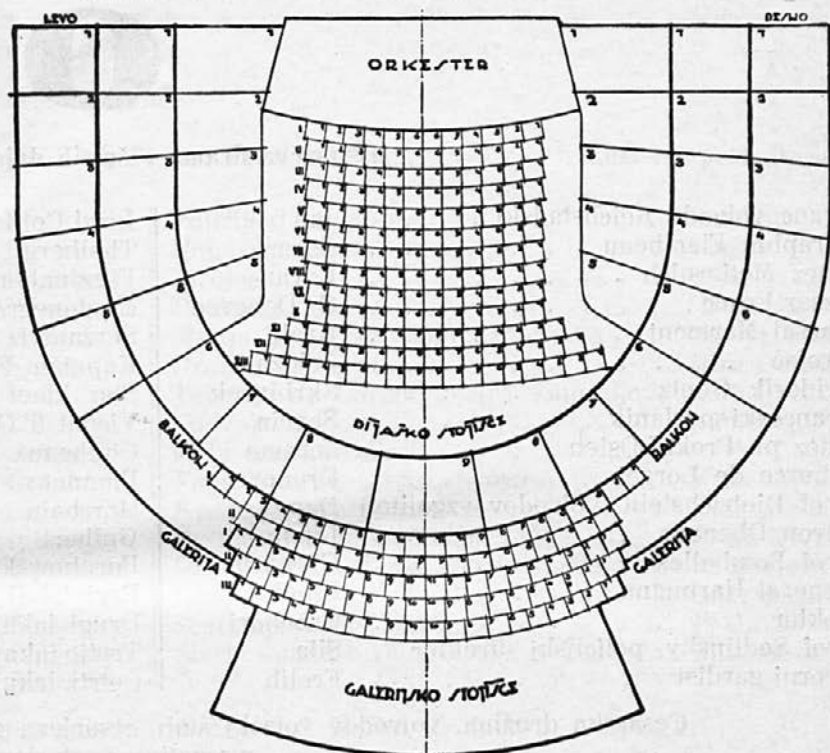
Prav taka šola se odvarja letos na novo tudi v Zagrebu pod vodstvom režiserja Hinka Nučiča. Lastno igralsko šolo ima tudi Maribor. Samo Ljubljana je nima.

»Gledališki list« Narodnega gledališča v Ljubljani bo tudi v novem uredništvu izhajal za vsako dramsko in operno premijero, ki je namenjena za abonement. Obseg se je letos razširil na osem strani. List bo prinašal kratke ideološke uvodne članke, poučne prispevke k izvajanim delom, krajše aktualne razprave iz gledališke stroke, razne zapiske iz našega in tujega gledališkega življenja in slike naših pomembnejših igralk, igralcev in inscenacij. Celoletna naročnina znaša 60 Din. Posamezna številka stane 2.50 Din. Prodaja se pri dnevni gledališki blagajni in pri vseh gledaliških predstavah.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Bizet: La Patrie. Slavnostna ouvertura. Ouverturo izvaja orkester pod vodstvom opernega ravnatelja Mirka Poliča.

Orlič

Historična drama v šestih dejanjih S Edmond Rostand, Prevel Fran Albrecht.

Režiser: prof. O. Šest.

Franc vojvoda Reichstadski Jan
Seraphin Flambeau Cesar
Knez Metternich Levar
Cesar Franc C. Debevec
Maršal Marmont Kralj
Krojač Železnik
Friderik Gentz Skrbnišek
Francoski poslanik Sanein
Vitez pl. Prokeš-Osten Jerman
Tiburce de Lorget Drenovec
Grof Dietrichs'ein, vojvodov vzgojitelj Daneš
Baron Obenaus Lipah
Grof Bombelles Gregorin
General Hartmann Lipah
Doktor Crnobori
Grof Sedlinsky, policijski direktor Sila
Dvorni gardist Frelih

Lord Cowley, angloslanik Plut
Thalberg Pianecky
Fürstenberg Rastresen
Montenegro Breziger
Seržant iz vojvodpolka Potokar
Kapetan Foresti Frelih
Star kmet Plut
Vicont d'Otrante Železnik
Goubeaux Železnik
Pionnet Crnobori
Morchain Gale
Guibert Pianecky
Borokowski Rastresen
Prvi lakaj Gale
Drugi lakaj Pianecky
Tretji lakaj Rastresen
Četrti lakaj Breziger

Policijski uradnik Potokar
Hans Schnauser Verli
Tirolec Tičar
Dvorni prelat Gregorin
Marija Luiza, vojvodinja Parmaska Marija Vera
Grofica Camerata Mira Danilova
Terezija de Lorget, sestra Tiburcijeve Boltarjeva
Nadvojvodinja Nablocka
Mala nadvojvodinja * * *
Fany Elssler, velika dvornica Medvedova
Kneginja Grazalkowitch Vida Juvanova
Prva častna dama Marije Luize Fratikova
Druga častna dama Marije Luize Rainerjeva
Lady Cowley Gabrijelčičeva
Scarampijeva P. Juvanova
Stara kmetica Rakarjeva

Cesarska družina, vojvodov vojaški štab, cesarjeva garda, dvorni gardisti, trabantje itd. Maske in domini, polišinel, mezzetini, pastarice itd. in kmetice, vojvodov polk.

Čas 1839.

Prvo dejanje: »Orliču krila brste« (Baden pri Dunaju 1830). Tretje dejanje: »Orlič je krila razpel« (v uro kasneje). Četrto dejanje: »Ranjena krila« (Veselica v Schönbrunnskem gradu). Peto dejanje: »Zlomljena krila« (amenska ravan). Šesto dejanje: »Zaprta krila« (Soba vojvode Reichstadski v Schönbrunnu).

Pri predstavi sodeluje orkester dravske divizije. Nove de po delnih osnutkih arh. Franca je izdelala gledališka slikarna pod vodstvom g. V. Skružnega. Nove kostume je izdelala gledališka krojačnica pod vodstvom garderoberja Horvata in Habičeve.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Četerek ob 20.

Konec ob 3/4 24.

Parter: Sedeži I. vrste Din 30.—
" II. - III. vrste 28.—
" IV. - VI. " 26.—
" VII. - IX. " 24.—
" X. - XI. " 22.—
" XII. - XIII. " 20.—

Lože v parterju (Din 120.—)
" v I. red (Din 120.—)
" balkonske (Din 80.—)
Dodatni ložni stoli v parterju 25.—
" v I. redu 25.—
" balkonski 20.—

Balkon: Sedeži I. vrste Din 22.—
" II. " 18.—
Galerija: " I. " 16.—
" II. " 14.—
" III. " 12.—
Galerijsko stojišče 3.—
Dijaško stojišče 6.—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure
Predpisana taksa za prevoz je vračunana v cenah

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

